

Македонско Еколошко Друштво

Проект „Осоговските Планини во Балканскиот зелен појас“

ИНФОРМАЦИЈА ЗА ПРЕДЛОГ ЗА
ЗАШТИТЕНО ПОДРАЧЈЕ НА ОСОГОВСКИТЕ
ПЛАНИНИ

Македонско Еколошко Друштво

*Поднесено до
Општините во
Осоговскиот регион*

ИНФОРМАЦИЈА ЗА ПРЕДЛОГ ЗА ЗАШТИТЕНО ПОДРАЧЈЕ НА ОСОГОВСКИТЕ ПЛАНИНИ

Овој документ е подготвен од страна на Македонското еколошко друштво, а на барање од членовите на Координативното тело за управување со процесот на прогласување на Осоговските Планини како заштитено подрачје. Документот има за цел да придонесе кон подобрување на предлогот и навремено усогласување на интересите и ставовите околу предлог зонирањето и предлог заштитеното подрачје изнесени на седмиот координативен состанок одржан на 20-ти ноември 2010 г. во салата на општина Македонска Каменица.

На барање на градоначалниците од регионот документот е поднесен во печатена и дигитална форма до секоја од општините на ден 18-ти ноември 2010 година.

По разгледување на документот од страна на стручните лица од различни сектори во општините, градоначалниците се обврзуваат да ги достават препораките за подобрување на предлогот во писмена форма најдоцна до 10 декември 2010 година, со цел заеднички да ги разгледаме забелешките и ги усогласиме ставовите на следниот состанок на Координативното тело.

*Подготвено од
Македонско Еколошко
Друштво*

Осоговските Планини поседуваат значајни вредности од биолошки аспект, што е потврдено во тек на истражувањата спроведени преку проектот „Осоговските Планини во Балканскиот зелен појас“. Идентификувани се голем број на меѓународно и национално значајни видови од флората и фауната, од кои значителен дел се засегнати, ендемични или ретки видови. Покрај тоа Осогово е идентификувано како:

- Значајно растително подрачје (ЗРП)
- Значајно подрачје за птиците (ЗОЛ) и
- Важен коридор за движење на дивите растителни и животински видови во рамките на пан-европската еколошка мрежа за југоисточна Европа (PEEN SEE).

Интеракција помеѓу луѓето и природата на Осогово е карактеристична и од исклучително значење е да се обезбеди негување и зачувување на истата. Од тука произлегува и идејата за воспоставување на заштитено подрачје на Осоговските Планини кое ќе обезбеди заштита на природните вредности и одржлив економски развој во регионот. На барање од членовите од Координативното тело, а со цел усогласување на интересите и ставовите околу предлогот, изработен е прелиминарниот предлог за заштитено подрачје на Осоговските Планини.

Предлог за заштитеното подрачје на Осогово

Валоризацијата на биолошката разновидност и другите вредности на планината како и проценката на социо-економската состојба, послужија како основа за изготвување на предлог граници и предлог зони, како и одредување на категоријата на заштита (тип на заштитено подрачје) на Осоговските Планини. Истажувањата на Осоговските Планини беа спроведени во рамките на природната граница на овој планински масив.

Во тек на дефинирање на предлогот за заштитено подрачје беа земени предвид следните критериуми:

- Распространување на значајни видови
 - Национални критериуми
 - Меѓународни критериуми
- Дефинирање и дистрибуција на живеалиштата (значајни хабитати)
- Дефинирање на предели и издвојување на значајните предели
- Социо-економски податоци
 - Населени места и инфраструктурни објекти
 - Демографски карактеристики
 - Рудници, брани,
 - Иницијативи за развој од регионот
 - Потребите на населението

- Полјоделство, сточарство, искористување на природни ресурси (боровинки, лековити растенија, други шумски продукти)

Анализа на дигиталните податоци и подготовката на предлог граница и зони на заштитеното подрачје беа изработени со географски информативен систем (ArcGIS 9.2) (Слики 3-15). Како резултат на оваа анализа експертскиот тим го даде следниот предлог даден на слика 15.

За одредување на границата во основа беа земени сите критериуми наведени погоре, при што осоговскиот рурален предел, како карактеристичен за овој регион, беше основа за дефинирање на долната граница на подрачјето (Сл. 3).

Со преклопување на значајните видови од различните таксономски групи што го чинат биодиверзитетот на Осогово, беа идентификувани жаришта на биодиверзитетот (места каде се концентрирани поголем број на видови од национално и меѓународно значење) на неколку подрачја на Осогово (Сл. 13). Тие места беа искористени за издвојување на зоните за строга заштита. Со вклучување на социо-економските потреби (Сл. 10, 11, 12) на подрачјето беа дефинирани границите и на останатите зони.

Преглед и значење на зоните за строга заштита:

Кундинско Езеро. Тоа е единственото природно езеро на Осогово кое со прокопување на одводен канал во 70-те години од минатиот век е речиси целосно уништено. Иако денес езерото има повремени карактер тука се идентификувани карактеристични и ретки блатни живеалишта и влажни ливади во кои се среќаваат и значајни видови инсекти, влекачи и водоземци. Езерото е значајно и за некои видови блатни птици. На овој локалитет се среќава и *Hypsugo savii* - вид лилјак заштитен со Бернската^[1] и Бонската конвенција.^[2]

Раткова Скала. Овој локалитет е од исклучително значење поради присуството на глобално загрозени видови птици, како кањата (*Neophron percnopterus*), меѓународно значајни, како што се соколот ластовичар (*Falco biarmicus*) и сивиот сокол (*Falco peregrinus*), потоа ретки видови птици, како што е црниот штрк (*Ciconia nigra*). Присутни се голем број видови од херпетофауната од кои два медитерански видови *Ablepharus kitaibelii* и *Typhlops vermicularis* кои во Македонија ретко се среќаваат. Овој локалитет е едно од двете наоѓалишта во Македонија за растението чуваркуќа (*Sempervivum erythreum*). Голем е бројот на значајни видови пеперутки и засегнати видови од вилински коњчиња чии живеалишта се ставени под заштита на Директивата за живеалишта.^[3] На Раткова Скала исто така може да се сретне и срната (*Capreolus capreolus*) која е заштитена според Бернската конвенција.

Заради овие причини локалитетот Раткова Скала е предложен како зона за строга заштита каде првично треба да се обезбедат услови за опстанок на овие видови.

^[1] Конвенција за заштита на дивиот животински и растителен свет и природните живеалишта во Европа

^[2] Конвенција за заштита на миграторни видови диви животни

^[3] Директива за живеалишта и диви видови (92/43/ЕЕС), позната и како Хабитат директива на ЕУ

Врв Руен. Вклучен е во зоната на строга заштита поради присуство на ретки или енемични видови растенија и инсекти. Руен е еден од двата локалитети во Република Македонија каде можат да се сретнат растенијата *Aquilegia aurea*, *Viola orbelica*, *Festuca aeroides* и единствен локалитет каде може да се најде *Chamaecytisus absinthoides* var. *grandiflorus*. Руен е и единствен познат локалитет во Македонија за скакулецот *Psorodonotus fieberi fieberi* како и *Metrioptera domogledi*, вид вклучен на IUCN црвената листа^[4].

Сочуваните букови шуми во близина на овој локалитет се земени во предвид заради обезбедување на коридори за крупните сверови особено мечката (*Ursus arctos*) која е трајно заштитен вид Македонија, а во Република Бугарија е присутна на Осогово.

Царев Врв (Султан Тепе). Подрачјето е значајно од флористичка гледна точка затоа што на Царев Врв се среќава стеноендемичното растение *Genista fuckarekiana*. Тресетиштата на Осогово се добро развиени и се наоѓаат токму околу високите врвови. Во строга заштита се опфатени само тресетиштата кај Слана Бара. Царев Врв е единственото наоѓалиште во Источна Македонија на еден значаен вид од херпетофауната, живородна гуштерица (*Zootoca vivipara*). Поради добро сочуваните букови шуми во изворишниот дел на Дурачка Река и овој дел е вклучен во зона за стога заштита.

Црвена Река. Една од главните причини што Црвена Река е ставена во зоната на строга заштита е присуството на добро сочувани букови шуми кои во овој дел од сливот го сочувале природниот изглед. Токму овој локалитет е единствено наоѓалиште во Македонија за многу ретки видови папрати како што се: *Dryopteris carthusiana*, *Dryopteris borreii* и *Lycopodium clavatum*.

Горен тек на притоки на Злетовска Река. Строго заштитен е само тесен појас по течението на реките опфаќајќи дел од добро сочуваните букови и дабови шуми. Во рамките на овие зони околу рипариското станиште на реките е забележано и присуството на двата, за Македонија ретки, видови пеперутки *Erebia ligea* и *Pseudophilotes vicrama*.

Голема Река. Тоа е единствен локалитет на Осоговските Планини каде се среќава растението *Festuca thracica* ssp. *violaceosordida* var. *osogovoensis* - ендемичен вариетет. Крајречните шуми на Голема Река се живеалиште за дури четири видови пеперутки кои се ретки во Република Македонија: *Erebia ottomana*, *Erebia euryale*, *Erebia cassioides* и *Erebia oeme*.

Емиричка Река. Вклучена е во зоната за строга заштита исклучиво поради одржување на генофондот на добро сочуваните заедници на букови шуми.

^[4] IUCN Глобална црвена листа, 1997

Преглед и значење на зоните активно управување:

Зона за активно управување кај Злетовска Река се поклопува со предлог подрачјето предвидено за заштита во Просторниот план на Република Македонија. Изградбата на хидросистемот „Злетовица“ на ова подрачје ја наметнува потребата од обезбедување на заштитни мерки од ерозија кои можат да се обезбедат со правилно уредување на шумите.

Зоната за активно управување кај Истибањската Клисура е дефинирана со цел да се обезбеди реставрација, ревитализација и подобрување на квалитетот на термофилните шуми кои во овој дел се деградирани.

Преглед и значење на заштитен појас- Каменица:

Силно деградираното и густо населено подрачје по долината на Каменичка Река е предвидено да игра улога на **заштитен појас**. Поради големиот број населени места, влијанието на рудникот врз локалната економија и степенот на изменетост на екосистемот овој дел од планината не може да се вклучи во границите заштитеното подрачје. Зоната на заштитниот појас кај Македонска Каменица е воспоставена за да ги ублажи негативните влијанија од подрачјата надвор од заштитеното подрачје.

Дополнително треба да се определат и други површини како заштитни појаси и тоа околу заштитеното подрачје, но и внатре во подрачјето, за да се издвојат строго заштитените зони од зоната за одржливо искористување.

Преглед на површинскиот сооднос на зоните во заштитеното подрачје:

Вака дефинираното предлог заштитено подрачје зафаќа површина од 77.225 ha. Зоната за строга заштита опфаќа 4% од површината на подрачјето, а зоната за активно управување 11%(Сл. 16).

Останатиот дел од подрачјето (85%), влегува во зоната за одржливо искористување. Оваа зона зафаќа значителен дел од заштитеното подрачје каде што се наоѓаат инфраструктурни објекти, објекти на културното наследство, типови на шумски насади коишто ќе продолжат да се искористуваат, како и населени места со околното земјоделско земјиште.

Согледувајќи ги природните вредности на планината и човековото влијание присутно на Осоговските Планини, како најпогодна категорија за заштита, експертскиот тим ја предлага категоријата -ЗАШТИТЕН ПРЕДЕЛ.

Осоговските Планини се сместени во северо-источниот дел од државата, покриваат територија од 1.537 km², од кои ¼ на територијата во Република Бугарија и ¾ во Република Македонија. Овој планински масив е втор по големина во Македонија и припаѓа во групата на високи планини со највисок Врв Руен (2252 м.н.в.) кој е сместен на самата граница. Територијата на Осогово припаѓа кон седум општини: Крива Паланка, Кочани, Македонска Каменица, Пробиштип, Кратово, Ранковци и Чешиново - Облешево.

Природното богатство на Осоговските Планини е од клучно значење не само за нашата држава туку и пошироко. Мозаикот од живеалишта/станишта иако во последните децении се значајно изменети сепак обезбедиле услови за опстанок на некои значајни и карактеристични видови од билешката разновидност.

Природните, заедно со културните и историските вредности кои на Осоговските Планини се сочувани во карактеристични пејсажи, претставуваат значаен потенцијал за одржлив развој во регионот. За да овие природни и културни богатства бидат достапни и за следните генерации, потребно е нивно правилно менаџирање кое ќе придонесе кон подобра социо-економска состојба на локалното население.

Легислатива и иницијатива

Воспоставување на репрезентативен правен систем кој ќе овозможи брза интеграција во Европската Унија и пошироката меѓународна заедница е дел од стремежот на Република Македонија кон стабилна политичка и економска заедница. За таа цел Република Македонија е потписничка на поголем број меѓународни општи акти кои ги имаат поставено основите на изготвување на национален правен систем на заштита на природното и културното наследство. (Прилог 1)

Залагањата на Министерството за животна средина и просторно планирање во доменот на заштита на природното наследство во последните години се зајакнати. Како официјална кандидат членка во ЕУ, Македонија е во процес на хармонизација и имплементација на европската легислатива. Во таа насока потпишувањето на бројни документи води кон обврска на Македонија да го зголеми бројот на заштитените подрачја во земјата.

Напорите за зачувување на природните вредности на источниот дел на земјата водат кон потпишување на меѓународен билатерален договор за воспоставување на прекугранични заштитени подрачја помеѓу Република Македонија и Република Бугарија, истото се потврдува и со учеството во иницијативата „Европски зелен појас“.

Во рамките на иницијативата на Европскиот зелен појас, Македонското еколошко друштво (МЕД) учествува во реализацијата на активностите за спроведување на иницијативата „Балкански зелен појас“ во Република Македонија. Зелениот појас е

иницијатива на германската влада која е поддржана и координирана од следните организации: IUCN, BfN, BUND Bayern и EURONATUR. Во Република Македонија Зелениот појас www.europeangreenbelt.org го зафаќа појасот околу државните граници со Бугарија, Грција и Албанија.

Проект „Осоговските Планини во Балканскиот зелен појас“

За проектот

Конкретниот проект е прекуграничен со цел да се обезбеди поефикасна заштита на природите вредности на Осогово. Интересот на локалните власти од осоговскиот регион за зачувување на природните и промовирање на културните вредности преку одржлив економски развој е уште еден од клучните фактори кои допринесоа кон реализација на овој проект. Партнер од Република Бугарија е Бугарската фондација за биодиверзитет - БФБ. Проектот финансиски е поддржан од Франкфуртското зоолошко друштво (Frankfurt Zoological Society - FZS—help for threatened wildlife) и Про Натура (Pro natura-friends of the earth, Switzerland). За поуспешно реализирањена активностите и целите на проектот вклучени се и организации на локално ниво. Проектот „Осоговските Планини во Балканскиот зелен појас“ започна со реализација во јануари 2007 година.

Главната цел на проектот е да обезбеди поефикасна заштита на биодиверзитетот и одржлива употреба на природните ресурси во регионот на Осоговските Планини преку формирање на прекугранично заштитено подрачје со поддршка на локалните власти.

За реализација на главната цел на проектот, зацртани се следните општи активности:

1. Собирање на податоци за природните вредности на планината и нивна валоризација според национални и меѓународни критериуми. Оваа активност вклучува истражувања на различните групи од биолошката разновидност (флора, фауна, фунги, живеалишта), предели, како и информации за геоморфологијата, географија, хидрологијата и климата на планината.
2. Користење на Географски информативен систем (GIS) при изработка и анализа на дигиталните податоци и подготовка на предлог граници и зони на заштитеното подрачје.
3. Вклучување на сите засегнати страни во процесот за прогласување на заштитено подрачје со формирање на Координативно тело кое ќе раководи со овој процес. Вклучување на јавноста и подигање на јавната свест во однос на подобрување на ефикасноста за интегрирано управување, заштита на биолошката разновидност и одржлива употреба на природните ресурси.

Како основа за изготвување на предлог зонирање и одредување категоријата на заштита (тип на заштитено подрачје) на Осоговските Планини беа земени значајните видови од биолошката разновидност и другите природни вредности на планината како и проценката на социо-економските потенцијали. За таа цел беше формиран

експертски тим кој работеше на валоризација на овие вредности и аспекти и даде конкретни резултати и препораки. (експертски тим - Прилог 2)

Заради навремено вклучување на локалните власти и другите клучни чинители во процесот за воспоставување на заштитено подрачје на Осогово беше формирано Координативно тело во кое партиципираат сите идентификувани засегнати страни. Уште од самиот почеток на проектот (2007) транспарентно се следи имплементација на истиот при што сите насоки и сугестии за подобрување на предлогот произлезени на состаноците со чинителите се земени во предвид. (членови на Координативно тело– Прилог 3)

Потребата од вклучување на населението во овој процес водеше кон спроведување на бројни обуки и презентации на различни теми во регионот, работа со фокус групи, организирање на студиски патувања за локални чинители како и бројни состаноци и непосредни средби. (Прилог 4)

За остварување на главната цел на проектот, потребно е населението да го измени ставот кон искористување на ресурсите кој води до нарушување на биодиверзитетот и медиумите на животната средина. На тој начин се обезбедува заштита на природните вредности, достапност на ресурсите за повеќе генерации и подобрување на квалитетот на живеење со обезбедување на постабилна социо-економска состојба.

Значење на Осогово

Осоговските Планини со нивните исклучителни природни, културни и историски вредности претставуваат значаен потенцијал за одржлив развој на регионот.

Врз основа на резултатите од тригодишните истражувања утврдено е дека Осоговските Планини претставуваат:

- Значајно растително подрачје (ЗРП)
- Значајно подрачје за птиците (ЗОЛ) и
- Важен коридор за движење на дивите растителни и животински видови во рамките на пан-европската еколошка мрежа за југоисточна Европа (PEEN SEE).

Покрај тоа на Осогово се идентификувани голем број на меѓународни и национални значајни видови од флората и фауната, од кој значителен дел се загрозени, ендемични и ретки видови кои заслужуваат внимание и заштита;

Дел од видовите се наоѓаат на Европската црвена листа или се предмет на заштита пропишана во важни меѓународни документи: Директивата за живеалишта (Habitat Directive), Бернската Конвенција (Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats) и др. кои се обврска на Република Македонија!

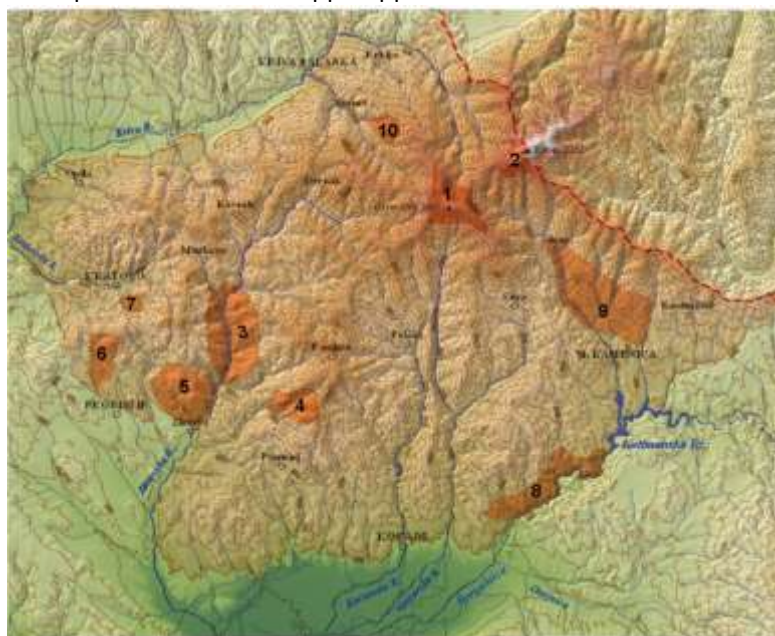

Истражувано подрачје

Истражуваното подрачје го опфаќа осоговскиот планински масив со неговите природни граници, на север органичен со Славишкото Поле, на запад со Крива Река и Пробиштипско – злетовскиот Базен, а на југ земена е изохипсата од 350 м надморска висина кон Кочанската Долина. Источната страна е дефинирана со државната граница со Република Бугарија.

Геологија и геоморфологија

Карактеристични локалитети на Осоговскиот планински масив од геоморфолошки аспект се: Царев Врв⁽¹⁾, Руен⁽²⁾, Клисуре на Злетовска Река⁽³⁾, Раткова Скала⁽⁴⁾, Лесновска купа⁽⁵⁾, Кундинско Езеро⁽⁶⁾, Слуп на Бабаканина Река⁽⁷⁾, Истибањска Клисура⁽⁸⁾, Саса-Каменица⁽⁹⁾ и Станечки водопад⁽¹⁰⁾.

Сл. 1 Значајни геоморфолошки локалитети на Осогово

Живеалишта и флора

Регистрирани се 18 хабитати според EUNIS класификациониот систем за хабитати, пет од нив се значајни за зачувување според Директивата за живеалишта. Од друга страна, дел од нив се мошне значајни и од аспект на стопанисување! Најкарактеристични и најзначајни се тресетиштата кај Калин Камен-Султан Тепе и субалпските пасишта. Откриени се голем број ендемични видови на растенија!

Регистрирани се 1007 видови и подвидови на растенија од кои 18 се регистрирани само на Осогово меѓу кои: *Viola biflora*, *Anemone narcissiflora*, *Myriophyllum verticillatum*, *Pulsatilla montana* ssp. *slaviankae* и др.

Врвот Руен претставува единствен локалитет за *Chamaecytisus absinthioides* var. *grandiflorus*, и *Viola orphanidis* ssp. *crinita* и едно од десетте наоѓалишта во Република

Македонија за *Dianthus microlepis*, *Ranunculus pseudomontanus*, *Viola gracilis*, *Sedum alpestre* ssp. *alpestre*, *Viola orbelica* и *Alchemilla glaucescens*.

Врвот Царев Врв е единствен локалитет за *Genista fukarekiana* (ендемично растение, се среќава единствено на Осоговските Планини), *Hypericum maculatum* ssp. *maculatum*, и *Viola biflora*.

Во шумите долж сливот на Црвена Река регистрирани се многу ретки (единствени наоѓалишта во Македонија) видови папрати како што се: *Dryopteris borrieri*, *Dryopteris carthusiana*, *Lycopodium clavatum*. Околу лесновскиот кратер може да се забележи ендемичното растение *Verbascum lesnovoensis* - лесновски лопен.

Габи

На Осогово регистрирани се и 258 видови на макромицети, од кои најголем дел (48%) во букови шуми. Од габите регистрирани на Осогово 17% се јадливи, 8% се отровни, а 75% се нејадливи. Осоговските Планини претставуваат значаен природен ресурс од аспект на габите, бидејќи се среќаваат голем број на јадливи габи кои се со висок квалитет: лисичарка, јајчарка, сончарка и повеќе видови вргањи.

Фауна

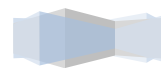
Цицачи. Утврдено е присуство на 24 видови на цицачи од вкупно 6 реда. Освен *Sorex araneus* - шумската ровчица не се утврдени други загрозувани видови (иако во Република Бугарија од неодамна се регистрирани и рисот и мечката).

Птици. Регистрирани се 133 видови птици, од нив 36 значајни видови. Особено значаен орнитолошки локалитет е локалитетот "Раткова скала". Локалитетот е издвоен како клучно подрачје кое ќе обезбеди зачувување на популациите на птици на Осогово: Египетски мршојадец – EN, Царски орел – VU, Шарено муварче – NT, Планински сокол – VU (IBA B2), Полска еребица – VU, Лисест глувчар – (VU), Чурлин – (VU), Црн штрк – R, Златен орел – R, Орел змијар – (R).^[5] Орнитолошките анализи се направени според IUCN, BirdLife International (ETS и SPEC), Бернска и Бонска конвенција и Директива за птиците.

Херпетофауна. Во рамки на проектот „Осоговските Планини во Балканскиот зелен појас“ добиени се првите податоци за херпетофауната на Осогово воопшто. Идентификувани се 10 видови водоземци и 21 видови влекачи (што претставува 48% од вкупниот број на овие видови во Македонија). Голем дел од нив се медитерански видови кои кај нас се среќаваат исклучиво во јужниот дел од државата што укажува на влијанието на медитеранската клима на Осогово која навлегува преку Река Брегалница.

Риби. Од сите 11 видови риби евидентирани за време на истражувањето, само три од вида не се вклучени на Црвената листа на IUCN. Од особено значење за зачувување на диверзитетот на ихтиофауната е да се заштитат горните сливови на реките на Осогово.

^[5] Званични категории на конзервациски статус на одреден вид според важечките критериуми воспоставени од Светската унија за заштита на природата (IUCN), EN-загрозуван, VU-ранлив, NT-засегнат, R-редок

Без'рбетници. Инвертебратите за прв пат во Република Македонија се истражувани во рамките на овој проект.

На Осогово евидентирани се 16 балкански ендемити од групата полжави, 11 нови видови за македонската страна на планината, од кои 1 нов вид за Македонија, *Vitrea diaphana* најден во буковите шуми над К. Паланка. Листопадните шуми по текот на Дурачка Река пак се единствено живеалиште за *Bulgarica vetusta*, редок вид на Осогово.

Регистрирани се вкупно 243 видови пајаци од кои 14 се ендемски, а 50 видови се новооткриени за фауната на Македонија, од кои 3 претставуваат нови видови за Балканскиот полуостров: *Atypus muralis*, *Pardosa consimilis* и *Drassyllus crimealensis*.

Идентификувани се 37 видови скакулци од кои 5 се Балкански ендемити, а еден вид, *Metrioptera domogledi* е нов за Македонија и се среќава околу највисоките врвови на планината.

Од вкупно 15 регистрирани видови вилински коњчиња на Осогово еден- *Caliaeshna microstigma* е медитерански вид, значаен за Македонија, а *Ophiogomphus cecilia* е вклучен во Анекс I и Анекс II од Директивата за живеалишта. За овие инсекти значајни се водните живеалишта реките, тресетиштата и Кундинско Езеро.

Високопланинскиот дел на Осогово, пасиштата, се од особено значење за пеперутките. На Осогово се регистрирани 99 видови, три од нив се со ограничено распространување во Македонија, додека *Erebia aethiops* и *Minois dryas* се среќаваат само на Осогово. Руен е живеалиште за два вида пеперутки кои се ретки за Македонија- *Erebia euryale*, *Erebia cassiodes*. На Раткова Скала може да се сретне *Phengaris arion*- вид чии живеалишта се ставени под заштита на Директивата за живеалишта, како и други значајни видови пеперутки како: *Erebia lige* и *Pirgus alveus* кои се ретки.

Со регистрирани вкупно 203 видови тркачи, (видови на инсекти тврдокрилци) Осогово е најбогата планина со видови во Р. Македонија. Еден од инсектите-тркачи *Molops piceus osogovensis* живее во буковите и дабовите шуми на Осогово. Регистрирани се три ретки видови за Македонија *Carabus ullrichi*, *Odacantha melanura*, *Loricera pilicornis* и еден ендемит *Xenion ignitum*.

Предел

Осогово се карактеризира со конкретна интеракција помеѓу луѓето и природата, а биолошката разновидност и човековото наследство, сочувано во природни пејсажи, придонело кон формирање на карактеристични предели. На Осогово дефинирани се шест типа на предели од кои најкарактеристичен е осоговскиот планински рурален предел.

"Заштитата на интегритетот на оваа традиционална интеракција е витална за заштита, одржување и развој на тоа подрачје" (IUCN упатства за категоријата за управување со заштитени подрачја 1994).

Покрај значењето за биолошката разновидност во Македонија и пошироко, Осогово претставува важен природен ресурс за локалното население.

На Осогово се лоцирани 75 населени места, од нив општински центри се Крива Паланка, Кратово, Пробиштип, Кочани, Македонска Каменица, Ранковце и Чешиново и Облешево. Според пописот направен во 2002 година, на територијата на Осогово живеат околу 52 000 жители, од кои во типично рурална средина живеат околу 12 000 жители.

Природните ресурси на Осоговските Планини претставуваат важен извор на приход кој локалното население кои го обезбедува преку собирање на лековити билки, печурки и шумски плодови, обработка на рудата, сточарство и земјоделство.

Сл. 2 Клучни вредности на Осогово според жителите

Покрај типот на населени места (села од разбиен тип со повеќе маала на одредена раздалеченост) се стекнува впечаток дека голем дел од планината е опфатен со антропогени активности кои не се премногу интензивни и како такви се вклопени во планинскиот предел.

Најголемиот дел од населението, Осоговските Планини ги доживуваат како своевиден „еко-регион“ и покрај долгата традиција на ископување на рудни богатства и воглавно изразуваат загриженост за зачувувањето на природата во иднина.

Главните придобивки (или вредности) на Осоговските Планини, особено во случајот на луѓе кои се враќаат во родните села по подолг престој во урбани средини се мирот, спокојот и чистата еколошка средина. Значајни се и водените ресурси со кои е богата планината (извори, реки но и геотермални води). Сепак за најголем дел од жителите најголеми вредности на Осоговските Планини се шумите и планинските

пасишта од кои имаат и директна економска корист, што укажува на поврзаноста помеѓу економските активности на населението во Осоговскиот регион и природните потенцијали на планината. Големiot процент на невработени лица оди во прилог на видувањето дека природните потенцијали на планината се од исклучителна важност за жителите на Осоговските Планини.

Шумите во голема мерка се користат за собирање на дрва за огрев, иако според неофицијалните податоци, значителна е и вклученоста на локалното население во собирање на дрва за продажба.

Истражувањето покажа и дека собирањето на споредни шумски производи е значајна активност, а користењето на различни чаеви и шумски плодови е вообичаена пракса за лекување во домашни услови. Овој податок е особено значаен доколку се земе во предвид јасно дефинираниот недостаток од основни здравствени услуги.

Земјоделието на Осоговските Планини се одвива на помали површини и е воглавно екстензивно, првенствено за задоволување на потребите на домаќинството, а пазарот е најчесто во втор план. Сепак, одредени земјоделски гранки како што се сточарството и производството на млечни производи како и пчеларството се значајни и од аспект на продажба и економска добивка и како такви нудат потенцијали за иден развој. Истражувањето и различните состаноци дефинираа и неколку типични земјоделски производи од регионот како компирот, сирењето и медот кои се со препознатлив квалитет, а за некои од нив (сирење и млечни производи) се практикуваат традиционални начини на производство. Забележан е и интерес од страна на жители од урбаните центри да вложуваат дел од својот капитал во отпочнување на сточарско производство на Осоговските Планини, а неколку такви случаи се веќе регистрирани.

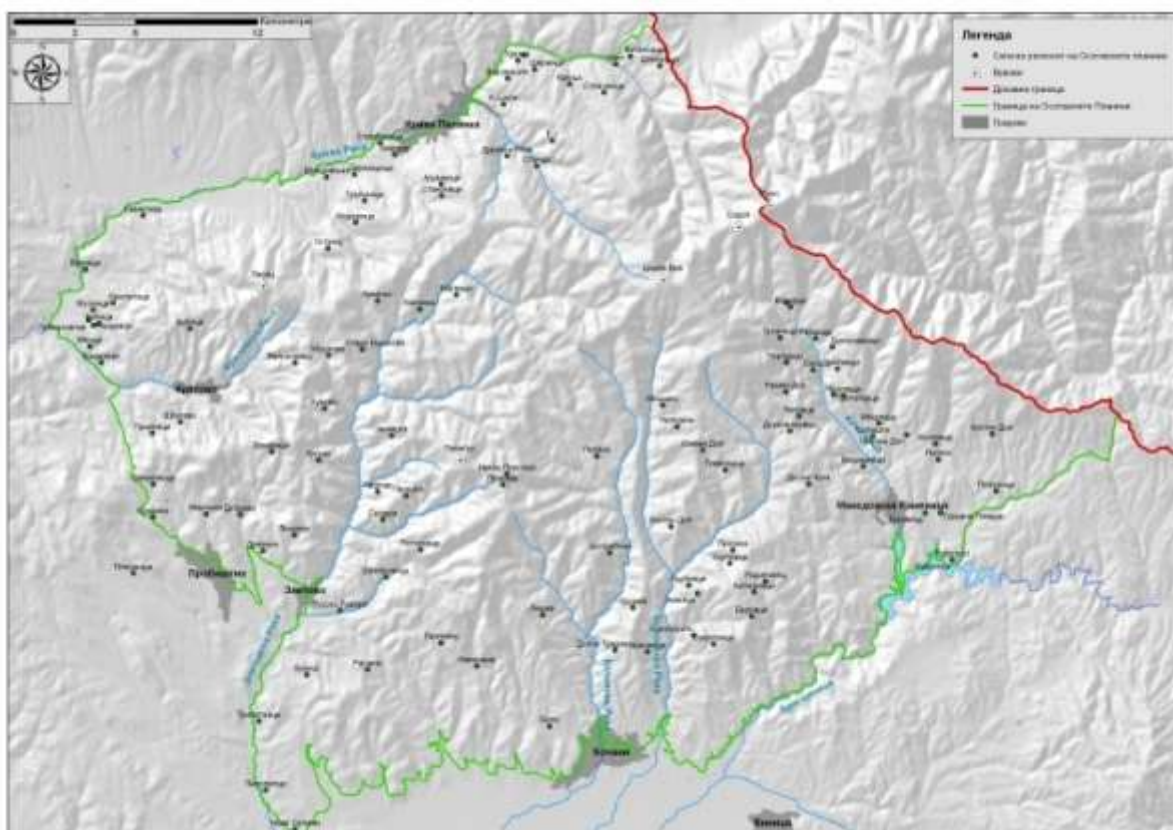
Осоговските Планини имаат и големо историско и културно значење за локалното население. Истражувањата покажале дека на Осогово се застапени неколку вида селски манифестации меѓу кои селски слави, црковни денови, панаѓури и сл. Особен дел од културата на Осогово се и големиот број на манастири и цркви кои како духовно, културно и историско наследство овозможуваат Осогово да се доживее на еден сосема поинаков начин.

Предлог за заштитено подрачје на Осоговските Планини

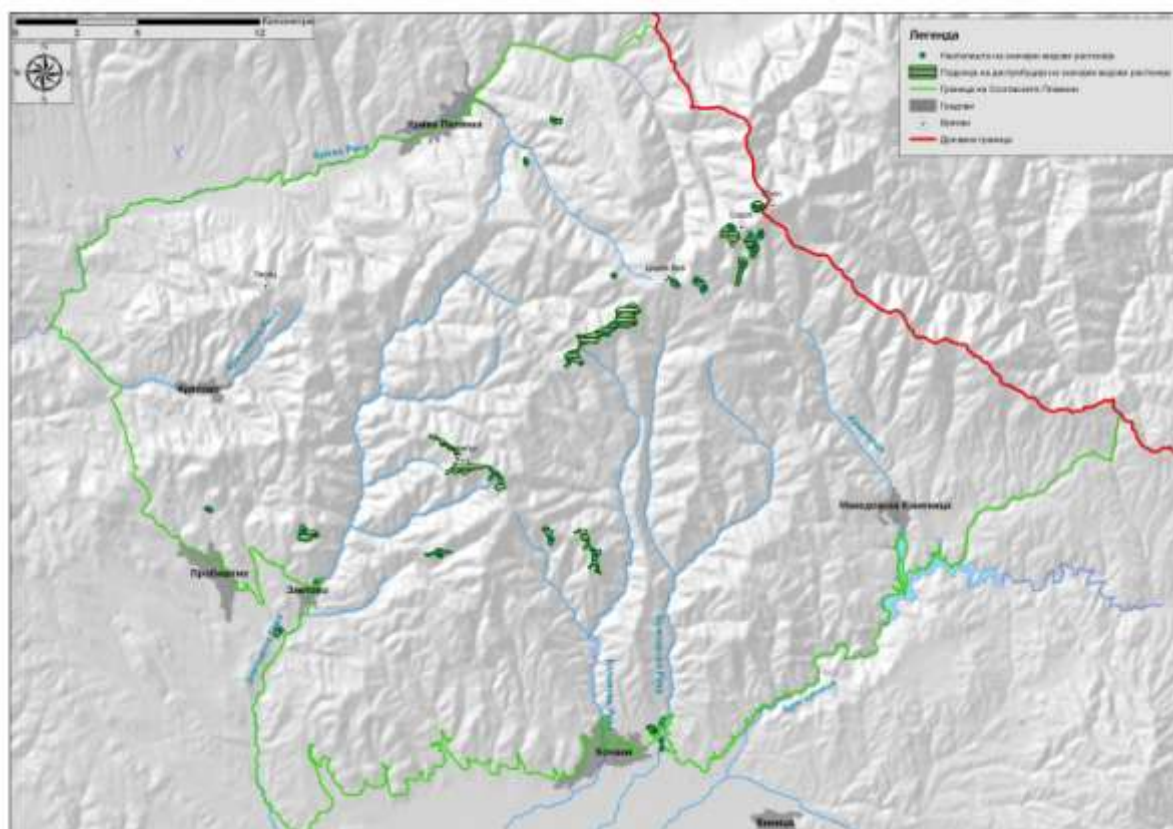
Анализа на дигиталните податоци и подготовката на предлог граници и зони на заштитеното подрачје беа изработени со географски информативен систем (GIS 9.2). При дефинирањето на зоните во предвид беа земени сите досега значајни резултати елаборирани според меѓународни и национални критериуми;

- Валоризација на биолошката разновидност (дефинирање и дистрибуција на видови, живеалишта и предели)
- Социо-економски податоци (населени места и инфраструктурни објекти, демографски карактеристики, рудници, брани, иницијативи за развој од регионот, потребите на населението, полјоделство, сточарство, и сл.)

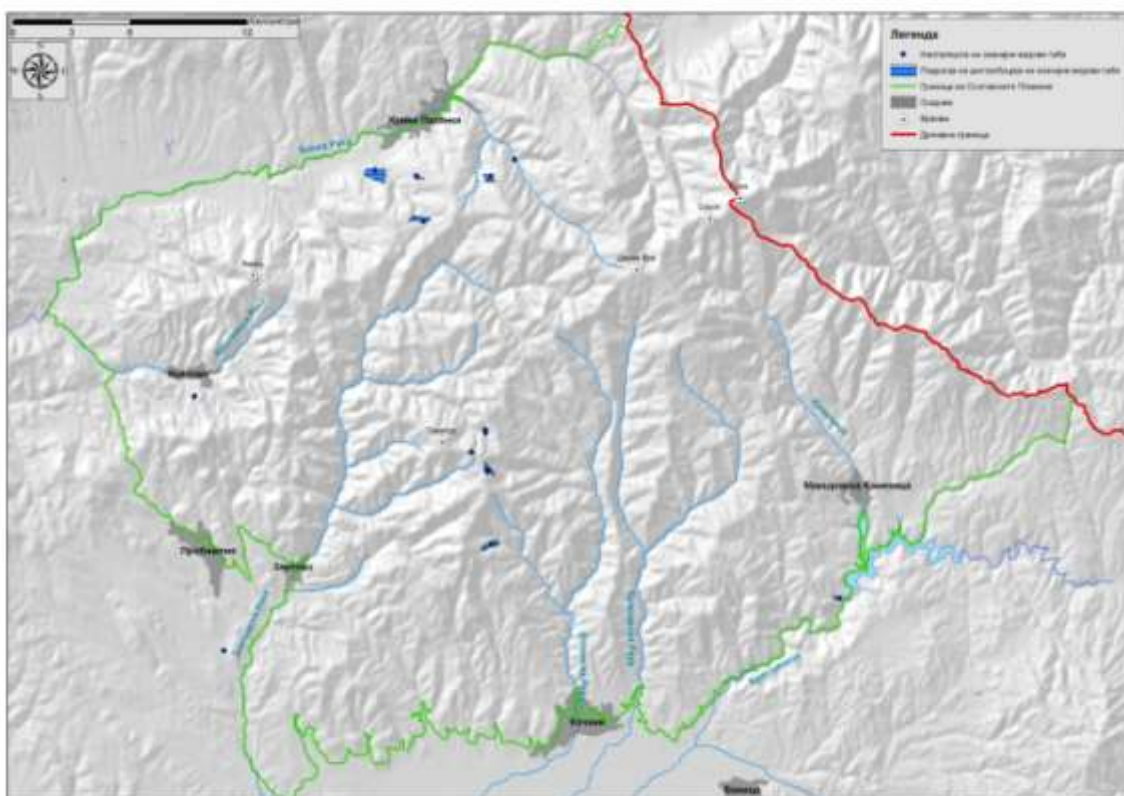

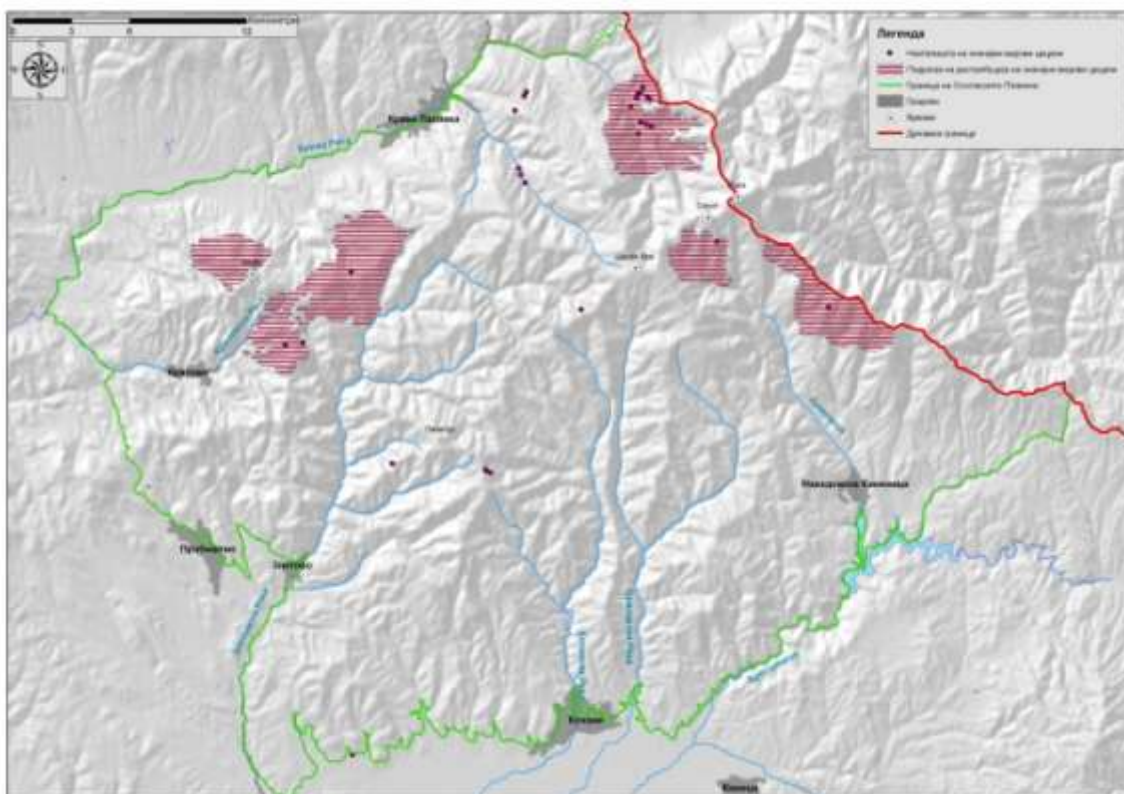
Сл. 3 Населени места во осоговскиот регион

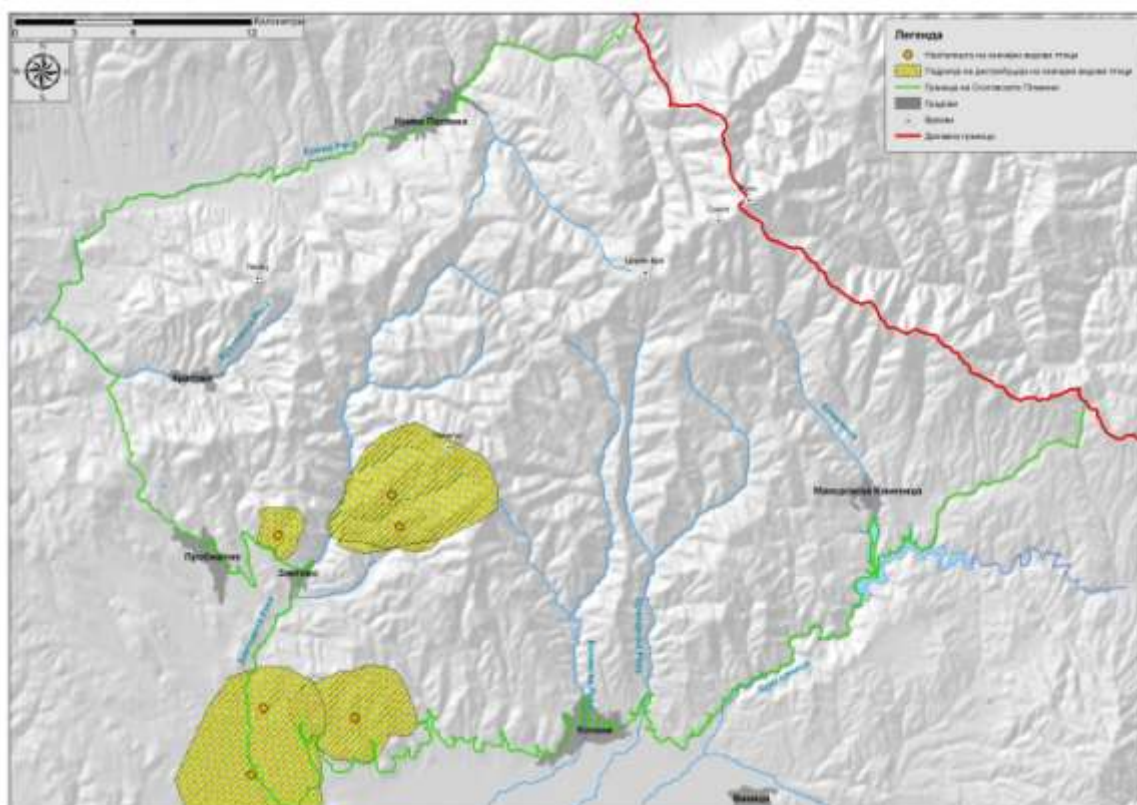
Сл.4 Наоѓалишта и подрачја на дистрибуција на значајни видови флора на Осоговските Планини

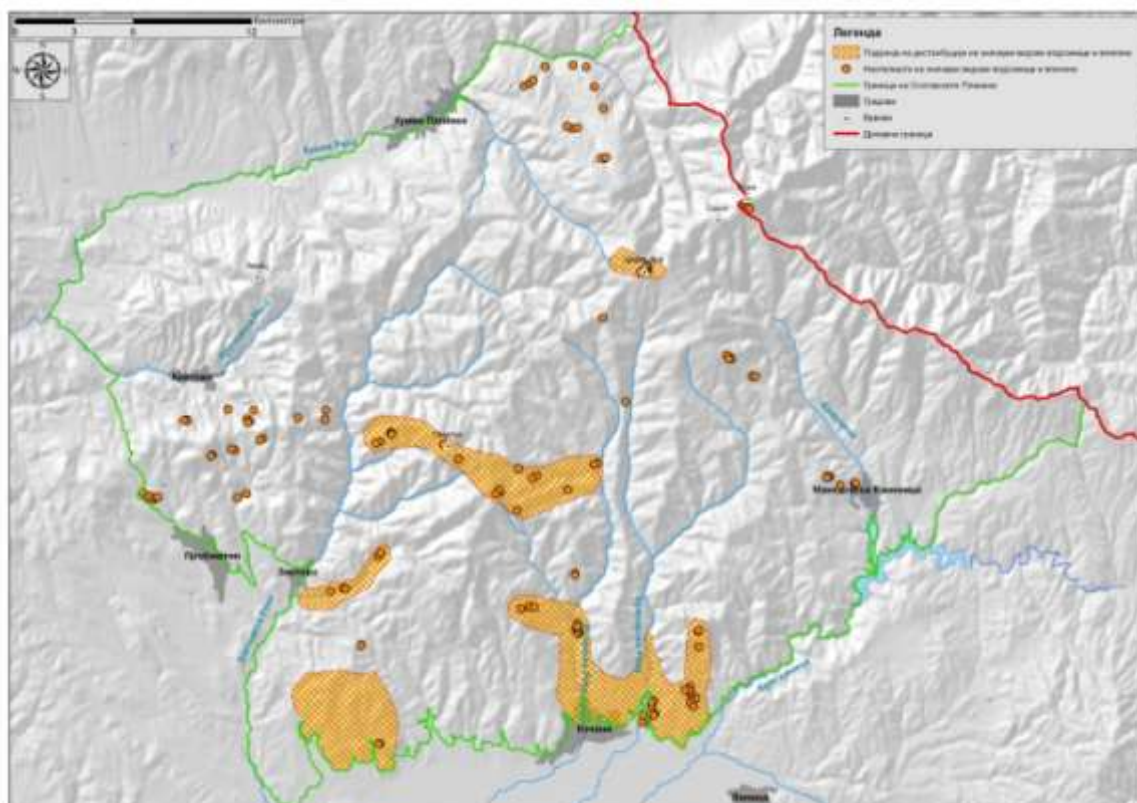
Сл.5 Наоѓалишта и подрачја на дистрибуција на значајни видови фунги на Осоговските Планини

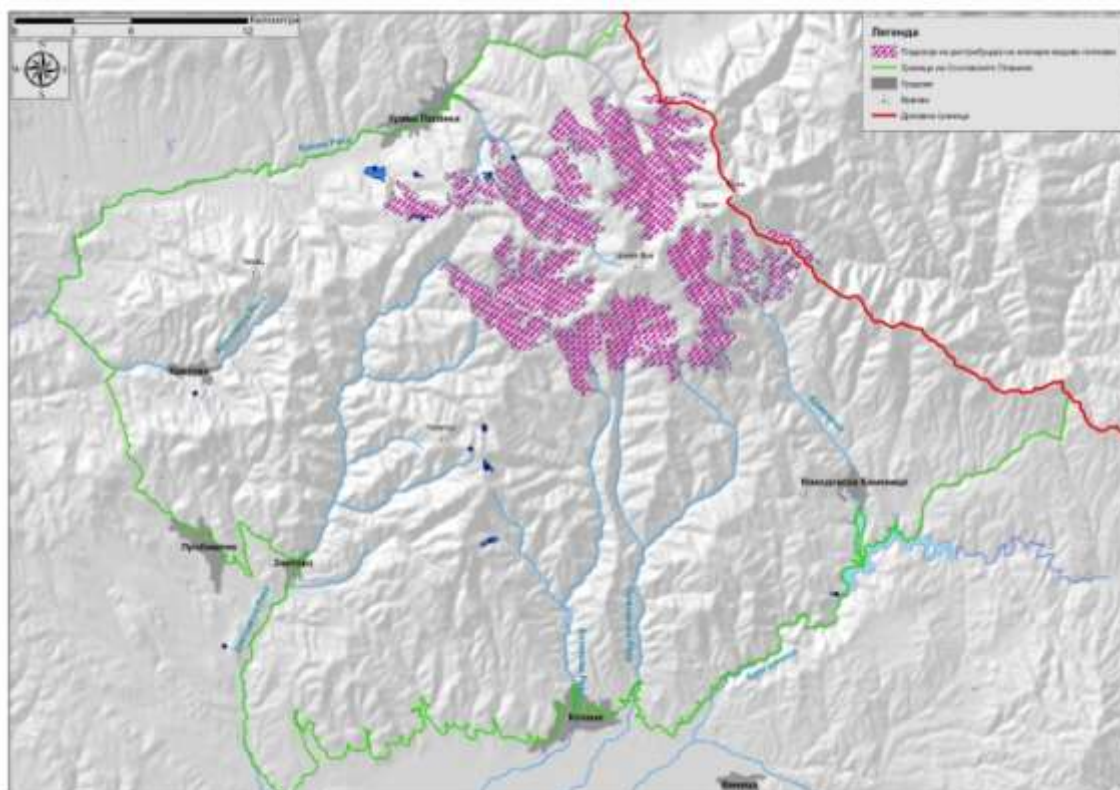
Сл.6 Наоѓалишта и подрачја на дистрибуција на значајни видови цицачи на Осоговските Планини

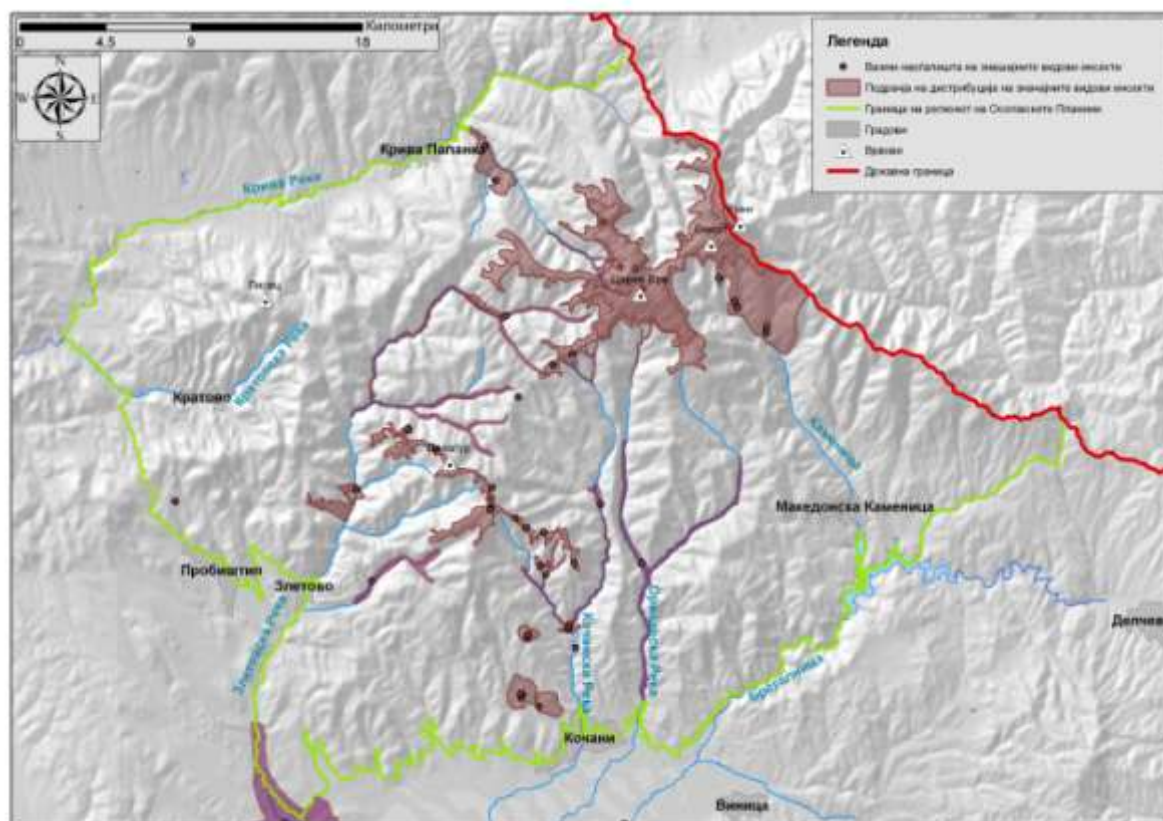
Сл.7 Неоѓалишта и подрачја на дистрибуција на значајни видови птици на Осоговските Планини

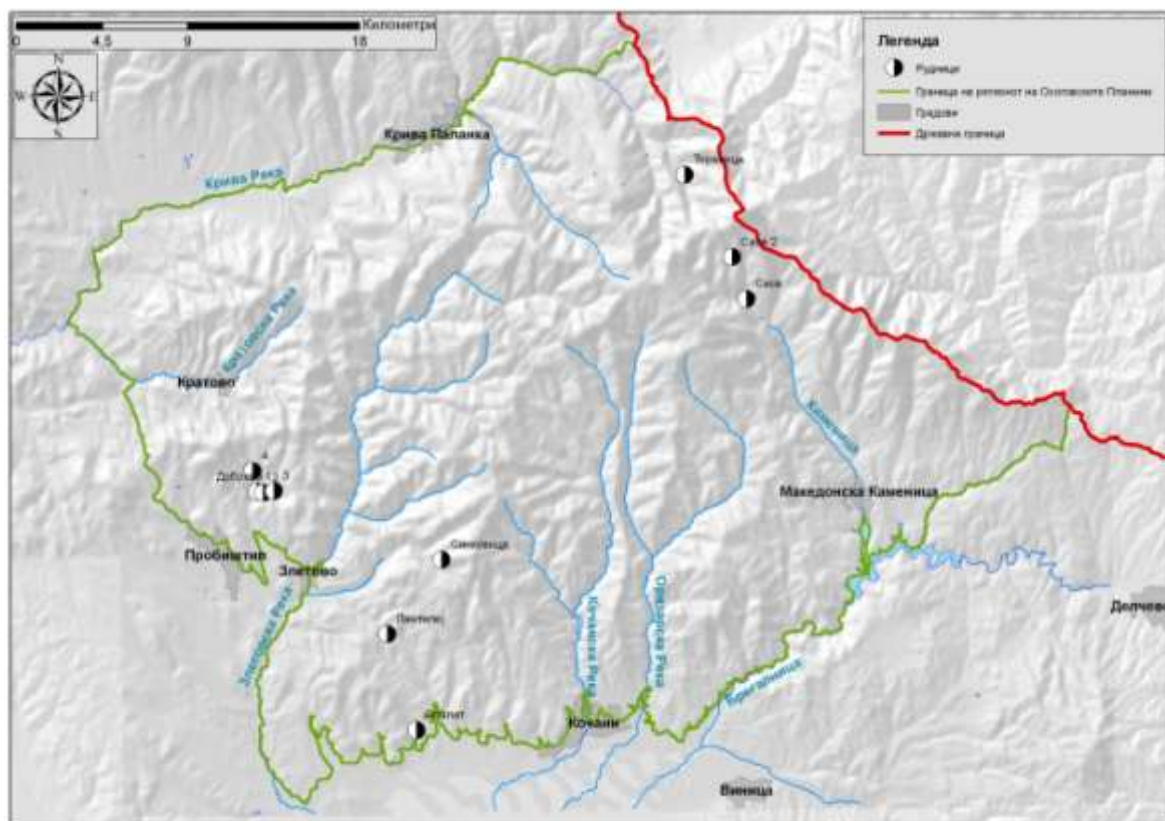
Сл.8 Неоѓалишта и подрачја на дистрибуција на значајни видови водоземци и влекачи на Осоговските Планини

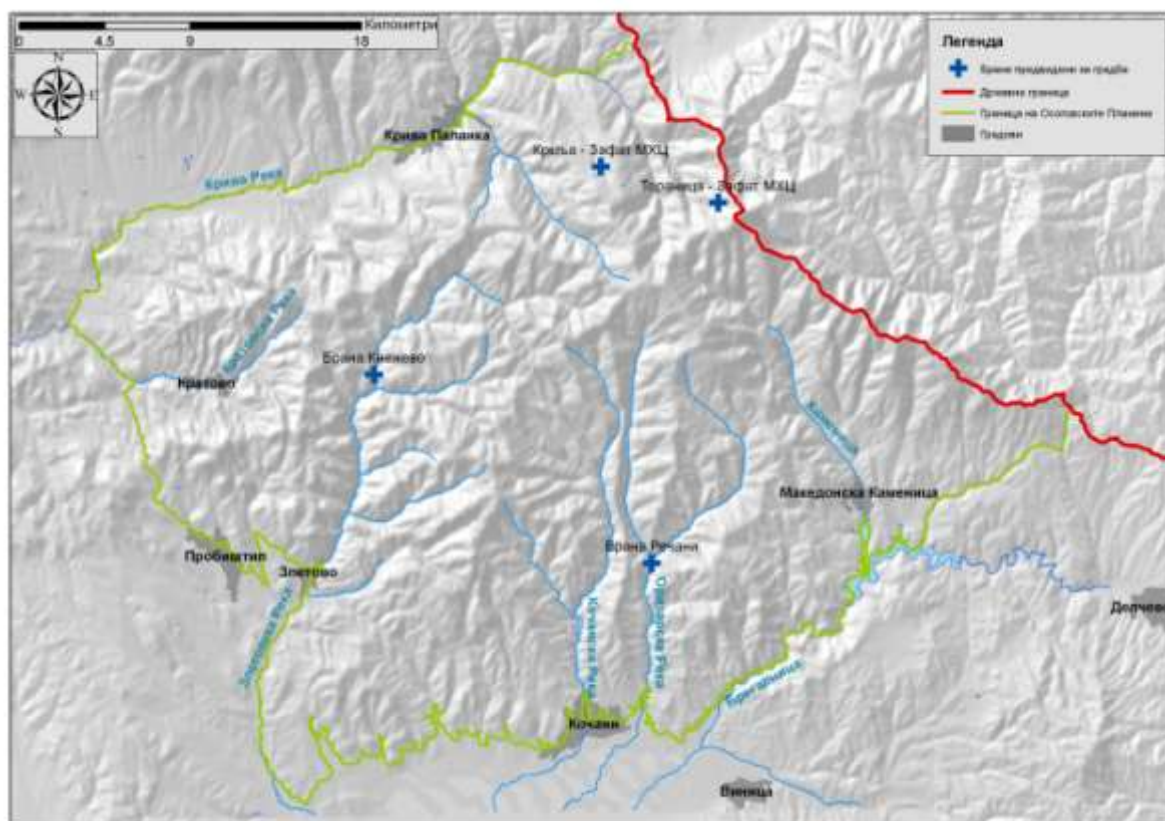
Сл.9 Наоѓалишта и подрачја на дистрибуција на значајни видови полжави на Осоговските Планини

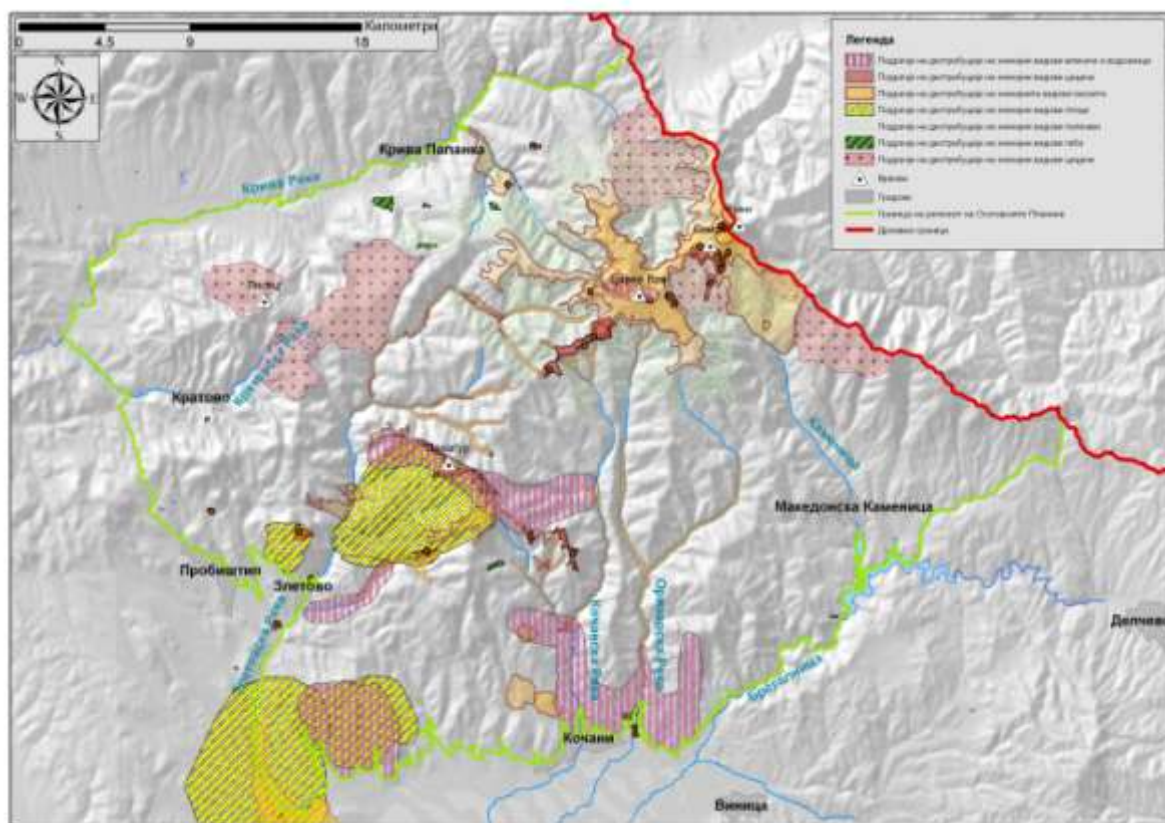
Сл.10 Наоѓалишта и подрачја на дистрибуција на значајни видови инсекти на Осоговските Планини

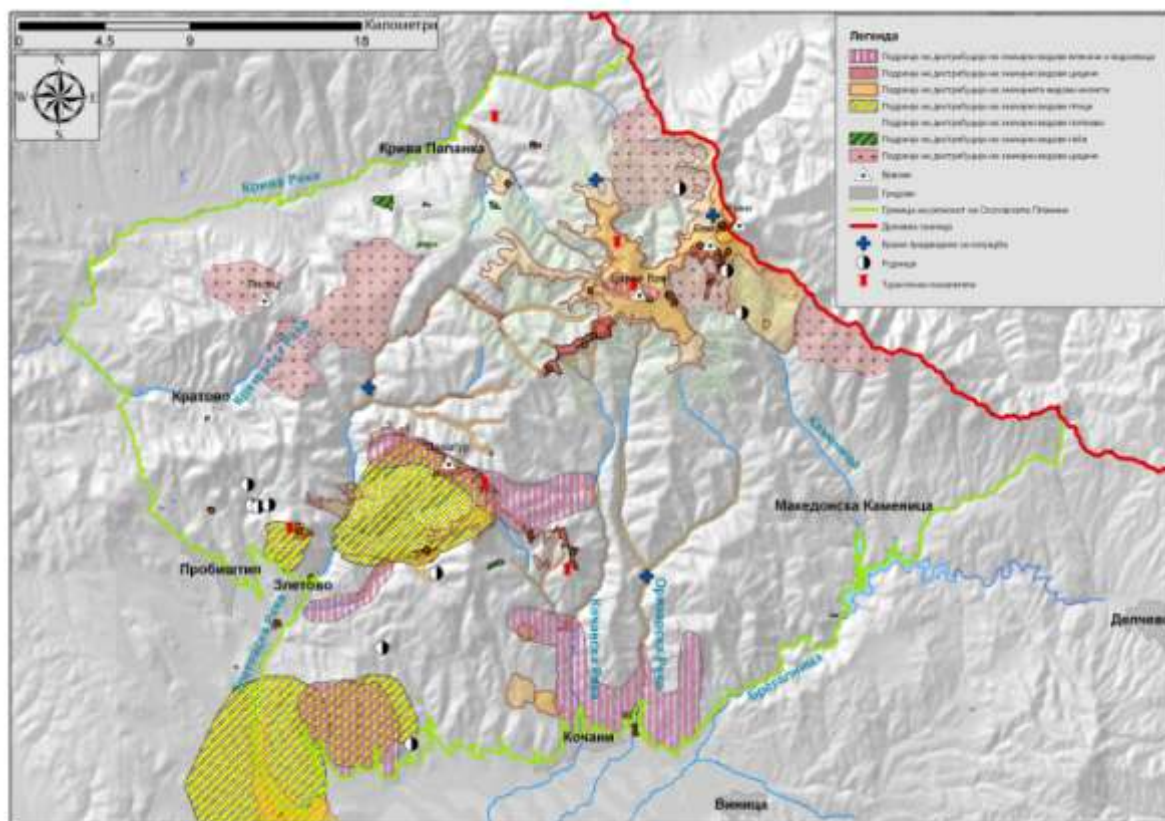
Сл. 11 Рудници во осоговскиот регион

Сл.12 Брани предвидени за градба на Осогово

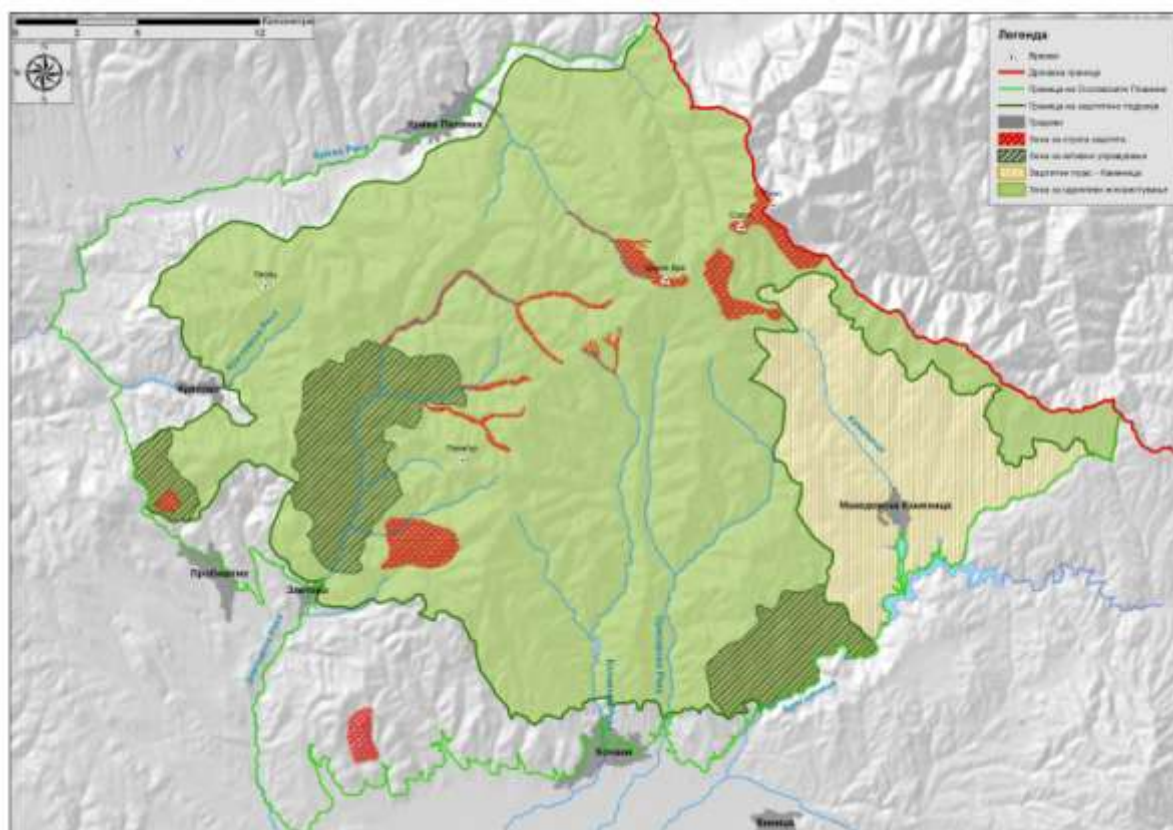

Сл. 13 Жаришта на биодиверзитетот во осовскиот регион

Сл.14 Разместеност на природни вредности и стопански капацитети

Валоризацијата на биолошката разновидност и другите вредности на планината како и проценката на социо-економската состојба, послужија како основа за изготвување на предлог зонирање и одредување категоријата на заштита (тип на заштитено подрачје) на Осоговските Планини.

Сл. 15 Предлог зонирање за предлог заштитено подрачје на Осоговските Планини

Како најпогодна категорија за заштита експертскиот тим ја предлага категоријата - **ЗАШТИТЕН ПРЕДЕЛ**.

Сл.16 Преглед на површинскиот сооднос на зоните во заштитеното подрачје изразено во %

Според IUCN, 1994 Меѓународна унија за заштита на природа, заштитено подрачје претставува „копнена и/или водна површина наменета за заштита и одржување на биолошката разновидност и на природните и придружните културни ресурси, кое се управува преку правни и други ефикасни мерки за заштита.

Според современите сваќања, заштитеното подрачје не забранува и не исклучува искористување на природните ресурси, туку само го регулира начинот на кој тие се искористуваат. Тие се во функција на населението кое живее и зависи од природните ресурси, па затоа една од улогите на заштитените подрачја е добробитта на локалното население.

Според IUCN, 1994 дефинирани се шест основни категории на заштита:

- Ia. Строг природен резерват) и Ib. Подрачје на дивина
- II. Национален парк
- III. Споменик на природата
- IV. Парк на природата
- V. Заштитен предел
- VI. Повеќенаменско подрачје

Законот за заштита на природата пропишува различни категории на заштитени подрачја. Тоа дава можност за одредување на соодветен тип на заштита во зависност од карактеристиките и потребите на пределот.

Со цел извештајот да биде што поконцизен ќе обрнеме внимание само на категоријата која нам ни е од интерес, предлог категоријата за Осогово-заштитен предел.^[6]

Според Законот за заштита на природата (службен весник на РМ 64/2004), заштитен предел е подрачје каде што интеракцијата на луѓето со природата во текот на времето создала предел со значителни еколошки, биолошки, културни и други вредности, географски особености, и има рекреативно, историско и научно значење.

Заштитата на пределот се врши преку преземање на активности за зачувување и одржување на значајните или карактеристичните особини на пределот произлезени од неговата природна конфигурација и/или од типот на човековата активност.

Со заштитениот предел управува субјект кој согласно со актот за прогласување е задолжен за вршење на работите на управувањето. Субјектот е должен да изработи план за управување со заштитен предел.

[6] Пообемни информации во врска со останатите категории на заштитени подрачја, нивна дефиниција и степенот на заштита за секоја категорија соодветно види во Закон за заштита на природата (службен весник на РМ 64/2004)

Заштитениот предел треба да се управува на начин кој обезбедува:

- одржување на хармоничната интеракција на природата и културата преку заштитата на пределот;
- продолжувањето на традиционалниот начин за користење на земјиштето, градба и општествени и културни манифестации;
- поддршка на начинот на живот и економските активности кои се хармонизирани со природата;
- заштитата на социјалната и културната основа на заедниците кои живеат на тоа подрачје;
- одржување на разновидноста на пределот и живеалиштата, како и на видовите и екосистемите;
- спречување на активности за искористување на земјиштето кое не соодветствува на заштитата по својот обем, интензитет или карактер
- организирање на јавни посети, туристичко-рекреативни активности, како и воспитно-образовни и научно-истражувачки активности согласно со степенот на заштита, а во врска со постојните карактеристики на подрачјето.

Треба да се напомене дека заштитените подрачја од друга категорија кои се наоѓаат во рамките на подрачјето прогласено за заштитен предел уживаат заштита согласно со категоријата за која се прогласени.

Сл. 17 Шематски приказ на различни зони во заштитено подрачје

 Изворно природни простори без никаква интервенција, или простори со ограничена интервенција од страна на човекот – традиционален начин на стопанисување.

Можни активности -Научно-истражувачки активности, постојан мониторинг, традиционален начин на искористување на природните ресурси

 Зона од висок интерес за заштита, во која се потребни поголеми управувачки интервенции со цел реставрација, ревитализација или рехабилитација на живеалиштата, екосистемите и другите елементи од пределот.

Можни активности -Манипулирање со живеалишта и видови и економски активности кои немаат негативно влијание на примарната цел на заштита како екотуризам или традиционално екстензивно земјоделство

 Значителен дел од заштитеното подрачје кој не поседува високи вредности за заштитата, каде што се наоѓаат инфраструктурни објекти, објекти на културното наследство, типови на шумски насади кои што не се карактеристични за подрачјето, како и населени места со околното земјоделско земјиште.

 Зона која служи за да ги ублажи негативните влијанија од подрачјата надвор од заштитеното подрачје.

Развојни потенцијали

Воспоставување на заштитено подрачје на Осоговските Планини може да допринесе кон подобрување на економската ефикасност и квалитетот на живеење. Овој регион е богат со природни ресурси, шуми, рудни богатства, пасишта и земјиште погодно за земјоделска обработка, како и со значаен биодиверзитет кој е директно поврзан со традиционалното стопанисување. Формирање на заштитено подрачје овозможува зачувување на природните вредности, а со тоа и обезбедување на бројни економски придобивки.

Индиректни придобивки. Заштитените подрачја подржуваат функционални екосистеми кои обезбедуваат незаменливи услуги, а од нив остваруваме директни и индиректни придобивки. Овие екосистемски услуги можат да се поделат во неколку групи:

- Регулаторски екосистемски услуги (регулација на квалитетот на воздухот, регулација на климата, ублажување на климатски екстреми, регулирање на водни текови и третман на вода, спречување на ерозија, опрашување и др.)
- Снабдувачки екосистемски услуги (храна, вода, сировини, генетски ресурси, медицински ресурси и др.)
- Културни екосистемски услуги (можности за рекреација и туризам, инспирација за култура, уметност и дизајн, естетска, етичка и духовна вредност)
- Дополнителни услуги, кои што се потребни за одржување на другите услуги.

Иако изгледа неверојатно, токму поради нивната огромна вредност невозможно е да им се прикачи точна монетарна сума, но затоа пак може финансиски да се пресмета загубата која би ја претрпеле доколку било која од овие услуги е оневозможена. Најчесто станува збор за повеќе билијарди.

Директни придобивки. Секако за нас многу поважни се директните придобивки од екосистемските услуги кои имаат комерцијална вредност за поединци и стопанственици и истите можат многу полесно да бидат преведени во активности за генерирање на приход во примарни (земјоделство, шумарство, рударство), секундарни и терциерни (трговија, туризам и услужни) економски сектори.

Осоговските Планини веќе претставуваат важен извор на приход кој локалното население го обезбедува преку собирање на лековити билки, печурки и шумски плодови, обработка на рудата, земјоделство и сточарство.

Сл. 18 Извор на приход од собирање на споредни шумски производи

Доколку регионот е под „капа,, на заштитено подрачје може да се обезбеди поширока палета на придобивки кои ќе придонесат кон иден социо-економски развој на целиот регион.

Еден од главните заклучоци е дека и населението на Осоговските Планини, локалната самоуправа и невладиниот сектор се со обединет став дека Осоговскиот регион располага со моментално неискористен потенцијал за развој на туризмот. За локалните заедници преку туризмот се гледа можност за развој на инфраструктура, и подобрување на условите за живот (подобрување на пристапот до потребни производи или здравствена заштита, можности за заработка, перспектива за младите). Туризмот треба да е интегриран во генералната развојна стратегија на регионот.

Истражувањата покажаа дека Осоговските Планини се сметаат погодни за развој на селски туризам (подразбирајќи престој во адаптирани селски куќи и понуда на домашна храна), културен туризам (подразбирајќи посета и сместување во манастири) и спортски туризам (пред сè скијање и алтернативни форми како парагладејрство, велосипедизам и сл.) Не треба да се запостави и значењето на ловниот туризам, кој има долга традиција во осоговскиот регион и кој има специфична целна група.

Алтернативниот туризам како гранка со себе повлекува организирање на јавни посети, развој на нова (инфо-центри, планинарски домови и сл.) и подршка на веќе постоечка инфраструктура (Јастребник, Шталковица, Лесново) чии функционални потенцијали не се искористени до крај.

Во заштитените подрачја исто така голем дел од придобивките отпаѓа на воспитно-образовни и научно-истражувачки активности. Особено значајни за едно заштитено подрачје се и придобивките остварени од општествени и културни манифестации кои

овозможуваат промоција на природното и културното наследство, а секако и економски бенефит.

Можноста за развој на традиционалниот начин на стопанисување (полјоделство, сточарство, пчеларство) во регионот е голема и воспоставување на заштитено подрачје може да стимулира зголемување на бројот на фарми од ваков тип и да обезбеди услови за нивно правилно управување. Традиционалниот начин на стопанисување обезбедува услови за органско производство на земјоделски продукти и храна карактеристична за регионот. Заштитеното подрачје придонесува за промоција и сертификација на тие производи и создавање на препознатлив белег за регионот, негова поширока афирмација и економски бенефит.

Секако како придобивка не смееме да ги изоставиме и големиот број на национални и меѓународни стимулативни средства и фондови од владини и невладини организации и европски федерации наменети токму за унапредување и развој на заштитени подрачја. Осоговскиот регион ги поседува сите потенцијали за обезбедување на IPARD фондови кои го подржуваат руралниот развој и ваквиот тип на туризам. Други такви средства се:

- Фондови обезбедени од инвестициона програма за животна средина
- GTZ – интернационална компанија за одржлив развој
- Senior Expertness Service (SES) – кои нудат помош во обезбедување на експерти од различни области
- Дирекцијата за светско здружение на ловци
- Помош и поддршка од министерствата за екологија на земјите членки во ЕУ и др.

Прекуграничната соработка е исто така еден од значајните елементи за иден развој на регионот, особено земајќи ги предвид фондовите за прекугранични проекти кои се предвидени со КАРДС програмата. Шансите за придобивки од овој тип се уште поголеми доколу станува збор за прекугранично заштитено подрачје во рамки на „Балканскиот зелен појас“, особено ако Осогово ја искористи оваа можност и успее во иднина да стане дел од Светската мрежа на Биосферни Резервати.

Но, воспоставување на заштитено подрачје не задолжително води до профит од придобивките наведени погоре.

Сепак, природата и видот на придобивките ќе зависи, пред се, од начинот на управување со природните ресурси кој треба да се стреми кон одржливо управување и обезбедување на социо-економски придобивки.

Прилог 1

Легислатива^[1]

- Конвенција за заштита на светското културно и природно наследство ("Службен весник на СФРЈ" 56/74). Конвенцијата е ратификувана со акт за сукцесија од СФРЈ во 1977 година. Република Македонија е член на оваа Конвенција од 08.09.1991 година;
- Конвенција за заштита на дивниот животински и растителен свет и природните живеалишта во Европа (Берн). Конвенцијата е ратификувана со Закон за ратификација, ("Службен весник на РМ" 49/97). Конвенцијата стапи на сила во април, 1999;
- Конвенција за биолошката разновидност (Рио, 1992). Конвенцијата е ратификувана со Закон за ратификација (Службен весник на РМ(54/97). Конвенцијата стапи на сила во 1998 година;
- Конвенција за заштита на миграторни видови диви животни (Бон). Конвенцијата е ратификувана со Закон за ратификација ("Службен весник на РМ" 38/99). Конвенцијата стапи на сила во ноември 1999;
- Конвенција за заштита на водните живеалишта со меѓународно значење за заштита на водните птици (Рамсар). Конвенцијата е ратификувана со уредба за ратификација (Сл.лист на СФРЈ 9/77);
- Меѓународна конвенција за заштита на птици, 1950. Конвенцијата е ратификувана со Закон за ратификација ("Службен листа на СФРЈ 6/73);
- Меѓународна конвенција за заштита на растенијата, 1951. Конвенцијата е ратификувана Уредба ("Службен листа на СФРЈ 1/85);
- Пан-европска стратегија за биолошка и пределна разновидност
- Европската Конвенција за пределот (Фиренца, 2000). Конвенцијата е ратификувана со Закон за ратификација ("Службен весник на РМ. 44/2003);
- Закон за заштита на природата (службен весник на РМ 64/2004).
- Агенда 21 (Рио 1991) и План за имплементација (Јоханесбург, 2002) кон кој Република Македонија е вклучена како членка на ОН.
- Националната стратегија за биолошка разновидност со Акционен план на Република Македонија (изработена во 2004 година, како обврска за спроведување на одредбите од Конвенцијата за биолошка разновидност, која Република Македонија ја ратификуваше во 1997 година)
- Вториот национален еколошки акционен план (НЕАП 2), (2006-2011).
- Просторниот план на Република Македонија (2002-2020), според кој Осогово е ставено во приоритетните подрачја за заштита.
- Република Македонија и Република Бугарија се учесници во иницијативата „Балкански зелен појас“, координирана од страна на IUCN и неколку други организации од Германија.
- Билатерален договор за формирање на прекугранични заштитени подрачја со Република Бугарија (09.06.2000)
- Со Законот за заштита на природата (службен весник на РМ 64/2004) се уредува заштита на природата преку заштита на биолошката и пределската разновидност и заштита на природното наследство, во заштитени подрачја и надвор од заштитени подрачја, како и заштитата на природни реткости, со цел да се обез-

беди одржливото користење на компонентите на биолошката разновидност и одржување на природната рамнотежа. Законот воедно предвидува и создавање на мрежа од заштитени подрачја во согласност со критериумите на ЕУ Директивата за живеалишта (Natura 2000).

- Законот за заштита на природата (Службен весник на РМ бр. 67/04) пропишува воспоставување на систем на заштитени подрачја заради заштита на биолошката разновидност усогласен со категоризацијата на Светската унија за заштита на природата (IUCN). Во Законот е пропишана обврска сите заштитени подрачја прогласени претходно да се ревалоризираат и повторно да се прогласат според новата категоризација.
- Во Вториот национален еколошки акционен план (НЕАП 2) (2006-2011) во делот „Природа и биодиверзитет“ поставена е целта да се воспостави интегрален систем за заштита на природата и биолошката разновидност согласно ЕУ стандардите и меѓународните договори;
- Националната стратегија за биолошка разновидност со Акционен план на Република Македонија (изработена во 2004 година, како обврска за спроведување на одредбите од Конвенцијата за биолошка разновидност, која Република Македонија ја ратификуваше во 1997 година) пропишува мерки за проширување на системот на заштитени подрачја;
- Просторниот план на Република Македонија (2002-2020) во делот за природно наследство пропишува проширување на мрежата на национални заштитени подрачја од постојните околу 8,7% на 11,6% од вкупната територија на земјата до 2020 година;
- Република Македонија и Република Бугарија се учесници во иницијативата „Балкански зелен појас“, координирана од страна на IUCN и неколку други организации од Германија. Оваа иницијатива вклучува заштита на природните вредности и формирање на прекугранични заштитени подрачја долж границите на некогашната „железна завеса“.
- Билатерален договор за формирање на прекугранични заштитени подрачја со Р.Бугарија (09.06.2000)
- Формирање на Агенција за одржлив развој во осоговскиот регион (април, 2007).

^[1] (Подетален преглед на националните и меѓународните легислативи можете да најдете на официјалната страна на МЖСПП.)

Прилог 2

Експертски Тим

Таб. 1 Експертски тим вклучен во проектот

Учесници во тимот	Задачи	Институција
Д-р. Ивица Милевски	Географија, геоморфологија и хидрографија	ПМФ, Скопје, РМ
Д-р. Пеце Ристевски	Клима	Државна Управа за хидро-метеоролошки работи, Скопје, РМ
Д-р. Љупчо Меловски	Пејсажи, флора, хабитати и легислатива	МЕД и ПМФ, Скопје
Д-р. Славчо Христовски	Фауна, ентомологија	МЕД и ПМФ, Скопје
Д-р. Владо Матевски	Флора, растителни заедници, хабитати	ПМФ, Скопје, РМ
Д-р. Митко Костадиновски	Флора, растителни заедници	ПМФ, Скопје, РМ
Д-р. Митко Караделев	Фунги	ПМФ, Скопје, РМ
Д-р. Златко Левков	Хидробиологија, алги	ПМФ, Скопје, РМ
М-р Валентина С. Стаменкович	Хидробиологија, зообентос	ПМФ, Скопје, РМ
Методија Велевски	Орнитофауна	МЕД
Богољуб Стерјовски	Херпетофауна	МЕД
Јорданчо Милошевски	Ихтиофауна (риби)	Зоолошка градина, Скопје, РМ
Ѓорѓи Иванов	Цицачи, социјален аспект	МЕД
Александар Стојанов	Цицачи (микромам.), социјален аспект	МЕД
Деспина Китанова	Вилински кончиња	МЕД
Марјан Комненов	Пајаци	МЕД
Драган Чобанов	Правокрилци-скакулци	Институт за биологија, Софија, Бугарија
Диме Меловски	Пеперутки, цицачи и социјален аспект	МЕД
Д-р. Ивајло Дедов	Фауна на терестрични полжави	Институт за биологија, Софија, Бугарија
М-р. Тони Јованов	Шуми, шумски заедници и проценка на шумите	ЈП „Македонски шуми“
Д-р. Благоја Марковски	Анализа на социо-економски податоци и дигитализација	ПМФ, Институт по Географија, Скопје, РМ
Васко Авукатов	GIS	МЕД
Александар Саров	GIS	МЕД

Таб. 2 Тим вклучен во социо-економската компонента

Учесници во тимот	Задачи	Институција
Гордана Пецељ	Органско производство	Биома, Скопје, РМ
Ирена Андреевска	Стратегија за комуникација	Надворешен консултант
Д-р. Владимир Џабирски	Проценка на пасишта и Препораки за Добра земјоделска пракса - сточарство	Факултет за земјоделски науки, Скопје, РМ
Д-р. Гордана Попсимонова	Препораки за Добра земјоделска пракса – растително производство	Факултет за земјоделски науки, Скопје, РМ
М-р. Ѓоше Стевков	Проценка на боровинки и ДШП (леков.раст.)	Факултет за фармавија, Скопје, РМ
Јасмина Гиновска	Социо-економско истаржување	Р&Р Нова, Скопје, РМ
Кирил Ковачев	Информации од регионот	Асоцијација за развој на регионот - Осогово

Прилог 3

Координативно тело

Координативно тело за управување со процесот за прогласување на Осоговските Планини како ново заштитено подрачје е формирано на 30-ти април 2007 год. во Кочани, со цел навремено вклучување на сите засегнати страни.

Сл. 1 Шема на вклучени организации и институции во Координативното тело

Таб.1 Членови во Координативното тело

Член	Организација/Институција
Сашко Јорданов	МЖСПП
Пејо Тодевски	МЗШВ – сектор шумарство
Панче Николов	МЗШВ – сектор земјоделство, органско производство
Тони Јованов	ЈП „Македонски шуми“
Ратко Димитровски	градоначалник на општина Кочани
Арсенчо Алексовски	градоначалник на општина Крива Паланка
Тони Тоневски	градоначалник на општина Пробиштип
Мите Андоновски	градоначалник на општина Кратово
Јорданчо Лефков	градоначалник на општина Чешиново - Облешево
Орце Тодоровски	градоначалник на општина Ранковци
Дарко Митевски	градоначалник на општина Македонска Каменица
Кирил Ковачев	Асоцијација за развој на регионот - Осогово
Љупчо Меловски	Македонско еколошко друштво – раководител на проектот
Деспина Китанова	Македонско еколошко друштво – координатор на проектот

Прилог 4

Социо-економска компонента, преглед на активности

Покрај состаноците со Координативното тело каде процесот се следи на високо институционално ниво, во регионот се спроведени и бројни индивидуални состаноци со идентификувани чинители во општини и месни заедници. Спроведени се и бројни обуки со различни фокус групи на теми кој можат да придонесат кон целите на прокетот како: обуки за развој на одржлив туризам, органско производство, добра земјоделска пракса и систем на заштитени подрачја.

Бидејќи најдобриот начин на запознавање на локалните чинители со системот на заштитени подрачја е директно запознавање со придобивките од истите организирани беа студиски патувања во веќе постоечки заштитени подрачја во регионот Бугарија и Србија. Посетен беше НП „Централни Балкани“ во 2007 и ПП „Стара Планина“ 2008.

Во склоп на проектот отворен беше повик за мали грантови со цел да се подржат идеите од регионот насочени кој заштита и одржливо користење на природните ресурс, како и стекнување на искуства од реализирање на вакви проекти. На повикот одговорија 27 апликанти од кои најдобрите 7 беа спроведени.

Подготвена е Стратегија за Комуникација која треба да помогне во информирање и вклучување на сите структури на локално и национално ниво.

